

Περίληψη*

Διαπεριφερειακή πόλωση και τριτογενοποίηση τῆς κοινωνίας

Alain Lipietz

Ἡ Μαρξιστική κριτική τῆς θεωρίας οικονομικῆς ἀναπτυξῆς τοῦ Rostow ἐπέτρεψε νὰ παρακαμφθεῖ ἡ ἰδέα τῆς βιομηχανικῆς «καθυστέρησης» ἀνάμεσα στίς χώρες ἢ τίς περιφέρειες πού ἐπρόκειτο νὰ ξεπεραστεῖ μέ τόν ἐρχομό τῆς «μετα-βιομηχανικῆς κοινωνίας». Ἀντιθετά, εἶναι οἱ οικονομικές σχέσεις πού κατανέμουν σέ κάθε στιγμή τόν πλοῦτο, τήν ἐξουσία καί τίς ἐξειδικεύσεις μέσα στόν χώρο. Μήπως ἰσχύει τό ἴδιο καί στήν περίπτωση τῶν τριτογενῶν δραστηριοτήτων.

I. Ἡ «επέκταση τοῦ τριτογενῆ»

Πίσω ἀπό τήν ἀσάφεια τοῦ ὅρου κρύβονται ποικίλες δραστηριότητες, οἱ μὲν προκαπιταλιστικές (τριτογενῆς «ἀρχαϊκός»), οἱ δέ (τριτογενῆς «μοντέρνος») ἐξελισσόμενες στά πλαίσια τῆς καπιταλιστικῆς διαίρεσης τῆς ἐργασίας, εἴτε μέσα στίς ἴδιες τίς βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις (τριτογενῆς «ἐσωτερικός») εἴτε σάν ἀνεξάρτητες δραστηριότητες (τριτογενῆς «ἐξωτερικός»). Ἡ ἀνάπτυξη τοῦ μοντέρνου τριτογενῆ εἶναι ὁ ἀντίποδος τῆς ἀπο-εξειδίκευσης τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας καί αὐτή ἡ πόλωση ἔχει καί μία χωρική διάσταση (Παρίσι/ Ἐπαρχία). Μέ τήν σειρά τῆς ἡ διαίρεση τῆς ἐργασίας μέσα στόν τριτογενῆ τομέα ἐπιτρέπει ἕναν ἀναδιπλασιασμό τῆς διπλῆς πόλωσης.

II. Ἡ περιφερειακή διάσταση τῆς ἐξέλιξης τοῦ καπιταλισμοῦ στή Γαλλία.

Ἡ ἀνίση ἀνάπτυξη τῶν Γαλλικῶν περιφερειῶν προκύπτει ἀπό μιά ἱστορική διαδικασία. Πρὶν ἀπό τό 1945 βασιζέται σέ μιά διακλαδική ἐξειδίκευση (γεωργία/βιομηχανία). Ἀργότερα ἡ γρήγορη ἐνσωμάτωση τῆς μικρῆς ἀγροτικῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς διαμορφώνοντας νέες περιοχές ἐργατικῆς δυνάμης προσφέρει στό μονοπωλιακό κεφάλαιο τῶν ἐπί μέρους βιομηχανικῶν κλάδων τή δυνατότητα νά ἀνασυντάξουν τά παραγωγικά τους κυκλώματα σέ τριῶν τύπων περιφέρειες: I: σύλληψη-διεύθυνση, II: ἐξειδικευμένη μεταποίηση, III: μὴ ἐξειδικευμένη συναρμολόγηση, ἐνῶ παράλληλα ἀγνοοῦν ἕνα IV τύπο περιφέρειας. Ἡ στατιστική ἐπαλήθευση ὁλοκληρώνει αὐτή τήν εἰκόνα.

III. Οἱ περιφερειακές διαφορές τῶν τριτογενῶν ἀπασχολήσεων

Ἡ ἀνάλυση ἀναφέρεται στίς τριτογενεῖς δραστηριότητες μέ βάση τό ὕλικο τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1975 καί τήν κατάταξή τῆς σέ τομεῖς καί ἐξειδικεύσεις. Ἀπό ἐκεῖ προκύπτει:

- Ἡ ἐξαιρετικά ἔντονη πόλωση Παρισιοῦ/ Ἐπαρχίας, καθῶς ἡ περιοχή τοῦ Παρισιοῦ μονοπωλεῖ τά «τριτογενῆ» καθήκοντα τῆς σύλληψης καί τῆς οικονομικῆς διεύθυνσης καί ἀναδεικνύεται σέ μιά «περιφέρεια τύπου I».

- Οἱ διαφοροποιημένες προοπτικές τῶν παλιῶν βιομηχανικῶν πόλεων, ἀπό τήν περιφέρεια τῆς Λυών (ἀντίποδος τοῦ Παρισιοῦ) ὡς τόν Βορρά πού ἀπογυμνώνονται ἀπό ἐξειδικευμένο τριτογενῆ καί περνώντας ἀπό τήν περισσότερο αὐτόνομη Ἀλσατία. Αὐτές οἱ διαφορές χαρακτηρίζουν τίς παραλλαγές στήν κατάσταση τῶν «περιφερειῶν τύπου II».

* Ἡ μετάφραση στά ἑλληνικά ἐγινε μέ εὐθύνη τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς.

- Οι προοπτικές των παλιών αγροτικών περιοχών προκύπτουν από την τάση της «μη-ειδικευμένης τριτογενούς» παράλληλα με την «βιομηχανική απο-ειδίκευση» των περιφερειών τύπου III.

- Οι ηλιόλουστες περιφέρειες του τύπου IV χαρακτηρίζονται από την συνύπαρξη ενός αρχαίου τριτογενή και ενός μικρού μεγέθους εξειδικευμένου τριτογενή που αντιστοιχούν στην χωροθέτηση ορισμένων δραστηριοτήτων πνευματικής εργασίας μη ενσωματωμένων στην περιφερειακή οικονομία.

Συμπερασματικά, η πόλωση των τριτογενών δραστηριοτήτων απομεινεί την πόλωση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων και έρχεται να αντικαταστήσει την παλιά διακλαδική διαφοροποίηση των περιφερειών. Συνολικά, στην μεταπολεμική περίοδο διαπιστώνεται η διεύρυνση των ανισοτήτων στο επίπεδο των εξειδικεύσεων.

References

- Beru, (1975): L' emploi tertiaire et les régions, Polygraphié, Paris.
- Bricquel, V.(1976): «Dépendance et domination économique interrégionale», Economie et Statistique, n 80.
- Durrieux, B. (1974): «La décentralisation des emplois est surtout le fait de l' industrie», Economie et Statistique, n 62.
- Freysenet M. (1977): La division capitaliste du travail, Paris: Savelli.
- Gaspard M. (1975): «Comment se déterminent les structures d' emploi des établissements industriels?» Economie et Statistique, n 67.
- Hannoun M., et Temple P. (1975): «Les facteurs de création et de localisation des unités de production» Economie et Statistique, n 68.
- Lipietz A. (1975): «Structuration de l' espace, problème foncier et aménagement du territoire», Environment and Planning A, vol. 7, p. 415-425.
- Lipietz A. (1977): Le capital et son espace, Paris: Maspéro.
- Lipietz A. (1978): «La dimension régionale du développement du tertiaire», Travaux et Recherches de Prospective, n 75.
- Lipietz A. (1979): Crise et inflation: pourquoi?, Paris: Maspéro.
- Pumain D. (1976): «La composition socio-professionnelle des villes françaises: essai de typologie par analyse de correspondance et classification automatique», L' Espace Géographique, n 4, p. 227-238.
- Queleu M. (1973): «Différences et ressemblances entre régions françaises», Les Collections de l' INSEE, R12.
- Thévenot L. (1977): «Les catégories sociales en 1975: l' extension du salariat», Economie et Statistique, n 91.